

ЭНЦИКЛОПЕДИЯ

Нам улуунун хаһыата — 1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттэммитэ

Тыл — омур баар-суох сыаннаһа уонна быстыспат бэлиэтэ. Хас биирдии норуот бэйэтин ураты майгынаах культуратын, үгэстэрин, тылын харыстыыр сувереннай бырааптаах.

Саха Республикатын Тыл туһунан Сокуонуттан

Анатолий ЧУБАЙС Саха сиригэр көрсүһүүлэрэ

Дьокуускай. Ыам ыйын 14 күнүгэр сарсыарда РФ Правительствотын Председателин бастакы солбуйааччы Анатолий Чубайс, республика Президентэ Михаил Николаев, СР Правительствотын Председателэ Валентин Федоров уонна Москвадан кэлбит министрстволар итинэн ведомстволар салайааччылары Дьокуускайдаагы ГРЭС-кэ сырыттылар. Станцияны кытта кылгас билсини кэниитэн, муньахтыыр саалаа республика нефтьгазовой комплексин итинэн энергетическэй комплекс сайдытын проблемаларыгар аналлаах сүбэ муньах буолла.

«Якутгазпром» АО генеральной директора Виктор Болонов, «Саханафтегаз» президентэ Василий Ефимов таһы уонна неби хостоонун, тийини уонна батарыны проблемаларын, итинэн газ турбатын үһүс салаатын тутуу, Орто Бүлүүгэ үөскээбит газтаах сир салгыны туһаа таһаарыны, Талакааннаады нефтьтээх сиргэ сотору кэминэн ороскуотун толуйар, үрдүк көдүүстээх неби переработкалыыр барыллар тустарынан сийлини кэпсээтилэр. Анатолий Чубайс кинилэргэ кэккэ ыйтыгыны биэрэн баран, уобарастаан эттэххэ, таһы уонна неби хосточчулар «көмүс саппааска олордолор» эбит диэтэ. Ол эрэри кинилэр бу салаалары сайыннарыыга валютаны киллэрээххэ сөптөөх Россия уонна омур дойдуларын фондовой рыноктарыгар сатаан «оонньооботтор». Сыаналаах кумаабы рыногын сайыннарыы саамай боростуой, ол эрэри көдүүстээх быһаарытын — компаниялар акцияларын бакайатын — инвестордарга атыллыыр шаадаатын туһунан этэн баран,

Анатолий Чубайс Россия биллэр-көстөр специалистара Саха сирин дьонугар бу боппуроска көмөлөһүөхтэрэ дии эрэннэрдэ. Кини бэйэтин өттүттэн неби хосточчулары өйүүргэ—10 хонук итинэн экономической өттүнэн барыстаах Талакааннаады неби хостуур уонна переработкалыыр барылга Россия Правительствотын мэкэтиэлээһининэн АХШ ЭКСИМ-Баана биэрэр 400 мөл. суумалаах валютнай кредити ылан суругу бэлэмниир санаалаабын биллэрдэ. Кини итин таһынан В. Ефимов Россия Правительствота таһы Кореяга уонна Китайга таһаарыыга биер стратегияны оңоруохтаах итинэн ол кэниитэн Илинги Сибиридээги консорциуму тэрийинэхтээх дии этини кытта сөбүлэстэ.

Биер чаастаах кэпсэтинни түмүктүүргүр Анатолий Чубайс Саха сирин экономикатын проблемалара бүтүнүтэ энергетиктэргэ эмнэ көстөр диэтэ. Итин быһаарыыга сага экономической толкуй наада, диир тоһоболоон бэлиэтээтэ. Энергетика салаатыгар сотору кэминэн улахан уларыта тутуу сагаланыа.

Дьокуускайдаагы ГРЭС-кэ сылдьан баран, РФ Правительствотын Председателин бастакы солбуйааччы хайыс да сылын тутуулар куорат коллекторыгар кэллэ уонна Россия уонна Республика салайааччылары истэн турдахтарына үлэни түмүктүүргэ үбүнэн көмөлөһөргө эрэннэрдэ. Ити кэниитэн А. Чубайс уонна маалдыттар кини куорат устун 15 мүнүтэлээх билсинер сыаллаах сырыттылар. Дьокуускай мас кварталларын көрдүлэр.

РФ Правительствотын

Председателин солбуйааччы Анатолий Чубайс Правительство дьэтин Овальнай саалатыгар СР Президентэ Михаил Николаевы кытта көрөүстэ. Көрүүгүр бастакы вице-премьери арналлыыр РФ сорох министрстволарын уонна ведомстволарын салайааччылары, СР Правительствотын чилиэннэрэ, Ил Түмэн, Республика ведомстволарын уонна тэрилтэлэрин бэрэстэбииттэлэрэ, Россия уонна Республика сонуннары тарбаттар органнырын журналистара сырыттылар.

Көрсүүнү СР Президентэ Михаил Николаев аста. СР Правительствотын Председателэ Валентин Федоров республика билигини социальнай-экономической сайдытын туругун, уталыттылыбака быһаарыллыахтаах үһүсчү, экономической проблемалар тустарынан кэпсээтэ. Быстахтык ыллааха, кини хотугу регионнары, ол иһигэр Саха сирин, өйөөһүгүр туһуламмыт Федеральной таһымынан ылыллыбыт сокуоннары уонна сокуон суолталаах акталары олоххо киллэриин туругар туһуламмыт СР Правительствотын хардыларын, өртүгэ бюджетнай хардарыта сыһаннаһыларын, бийыгы уу суолунан таһаары абыллыыга үөскээбит быһымайгы уо. д. а. проблемалар тустарынан кэпсээтэ.

СР промшленноһун министрэ Михаил Брук көмүһү уонна хорболдууну хостуур салаа туругун туһунан иһитиннэрдэ. Кини итин таһынан сурьманы хостоонун туһунан эмнэ боппуруоһу туруорда. Министр РФ Правительствотын иһинэн промшленность эйгэттигэр регионнары кытта үлэни сүрүнүр органы тэрийэр наада-

тын бэллэтээтэ. «Якутуголь» ГУП генеральной директора Анатолий Баулин коллектив кыһалбаларын уонна кэскилин туһунан иһитиннэрдэ. Технической уларытан сөбүлээһини ыттааха нолуокка, тимир суол тарихыгар чэпчэтинни олохтоотоххо, предприятие чугастаабы сылларга үрдүк хаачыстыбалаах чоһу Дальнай Восток регионун, Приморье клисинэрин сайаапкатынан туруктаахтык хааччыларын таһынан омур дойдуларыгар эмнэ таһаарыан сөп. Региональной экономика институтун директора академик Егор Егоров ытыллар реформаны научнай хааччыны, региональной сайдыы көрүүгүн ырытан оңоруу туһунан билиһиннэрдэ.

СР Правительствотын Председателин солбуйааччы Владимир Членов, САПИ үһүсчү корпорациятын президентэ Федот Тумусов РФ Правительствотын уонна Үбүн министрствотын аадырыныгар чопчу этилээн оңордулар.

Көрсүүгүр РФ үбүн министрин солбуйааччы Владимир Щедров уонна экономика министрэ Андрей Шаповальянц тыл эттилэр. Кинилэр сыһыппараларынан уонна чахчыларынан туһаннаах федеральной уонна республиканкай министрстволар бюджет тутулулар, инвестицияга трансферы биэриин методикатыгар сыһаннарын туһунан кэпсээтилэр, итин таһынан салгыы биригэ үлэлээһини тупсарыыга туһуламмыт чопчу этилэр оңордулар.

— Республика предприятияларын сүүнэ улахан баайа-дуола билингитэ улахан көдүүһү биэрбэт,— диир тоһоболоон бэлиэтээтэ Анатолий Чубайс.— Атыннык эт-

тэххэ, приватизация түмүгэр Россия экономикатын сүрүн өстөөбүн — хардарыта төлөспөт буолууну утары туһулаһахтаах. Бастакы вице-премьер экономиканы салайыы бастың опытын баһылырга, баан кредитни кытта үлэни үөрэнэргэ сөбүлэстэ. Кини реформа билигини түһүмэбэр бас билии бары көрүүнү тэнинэн өйүүр шаадаатын санаатта.

Анатолий Чубайс бэйэтин этини маньык тылларынан түмүктээтэ: «Биһи бэйэ-бэйэбин өйөһүөхпүтүн наада. Оттон биһиги Саха сирин өйөһүөхпүт. Саха сирэ—Россия улахан суолталаах форпоһа, итин таһынан үтүмэн үгүс кыахтаах». Күн иккис аңарыгар Анатолий Чубайс уонна кинини арыаллыы дьон Мирнэйгэ көттүлэр.

Мирнэй. Бастакы вице-премьер Анатолий Чубайс уонна СР Президентэ Михаил Николаев Мирнэй улуунугар хас да чаас сырыттылар. Куорат пордугар түһээт Правительство делегацията сонно тутта икки вертолетунан Бүлүүтээби ГЭС-3 учаратын тутуу тохтоон турар Светлай бөһүөлгүр көттө. Мирнэйгэ төһөнн кэлэн Анатолий Чубайс «мир» карьер көрөр площадкатыгар, алмаһы суортуур сыаха сырытта. Ол кэниитэн «АЛРОСА» АК-га сүбэ муньаха кыттыны ылла. Итинэн РФ сонун тарбаттар органнырын уонна олохтоох бэчээт 12 үлэһитэ киллэриллэбэтэ.

Ол эрэри Анатолий Чубайс икса киһэ Москвага көтүөн иһингэр журналистай ыйытыларыгар хоруйдаата. Кини бу сыры сүрүн сыаһынан «АЛРОСА» АК-га дьыала туругун, компания проблемаларын уонна кэски-

лини кытта билсини буолар диир иһитиннэрдэ. Компания кыаба сүрдээх улахан, диир бастакы вице-премьер, уонна Россия Правительствота оңу олоххо киллэрэргэ туох кыалларынан барытын оңоруоба, бэс ыйыгар диири 3 сүрүн соругу быһаарыахтаа наада: Компания тас рынокка алмаһы атыллыыр квотаны уонна лицензияны биэриини. Күндү металл уонна күндү таас туһунан сокуон барытын оңорууну түмүктээһин итинэн «Де Бирс» транснациональной компанияны кытта сөбүлээһини түһэрсин. Ити докумуонга бүтүһүк точканы бэс ыйын 3-4 күнүн ааспака туруоруохпуг, диир Анатолий Чубайс. Журналистар номнуо 500 мөл. доллар ороскуоттаммыт Бүлүүтээби ГЭС-3 учаратын тутуу дьылбатын туһунан ыйытыларыгар, кини тутууну ситэргэ эби 300 мөл. доллар наада, ону биһиги булуохпуг диир. Ону үбүлээһини боппуруостара сүбэ муньааха көрүлүннүлэр. Тутуу ситэриллээбэ. Мин итин итэбэйэбин уонна туох кыалларынан барытын оңоруом, диир эрэннэрдэ.

Анатолий Чубайс компания президентэ Вячеслав Штырову бэйэтин кытта Мирнэйгэ буолбут сүбэ муньааха көрүлүүт боппуруостары быһаарса Москвага көтүһэригэр ыгырда. Сүбэ муньааха СР правительствотын уонна «АЛРОСА» АК бырабыллыаньатын чилиэннэрэ, Мирнэй улуунун дьаһалаттын баһылыга Виталий Басыгысов кыттыны ылылар.

Ыам ыйын 14 күнүгэр Анатолий Чубайс баһылыктаах Правительство делегацията Мирнэйтэн Москвага көттө.

СИА.

Ыһыы — 97

ТИЭТЭЙЭР НААДА

М. Аммосов аатынан коопхоз «Үүнүү» производственной кооперативин салайааччытын Ноговицын Петр Гаврильевич көрсөн ыһы үлэтэ хайдах сагаланын эрэрин ыйытаастым. Онуоха Петр Гаврильевич бу курдук кэпсээтэ:

— Быйыл туорахтаах культураны 200 гектарга ыһахтаахпыт. Бааһына сиңгэ куорат кыаха киирдэ. Билингитэ харчы суоһунан трактордар да, холбор техника да өрөмүөнүнэн илик, саппаас чаас көстүбэт. Оһон хаһан сиңги саптарыыга, бааһынаны таһаарыыныга турунарбыт биллибэт.

Туорахтаах культураба ыһы сиэмэтэ баар, тийэр. Бу күнүгэр 15 тонна сиэмэни ыраастаатыбыт, ыраастааһын үлэтэ салгыы барар.

Бааһынаны күрүлээһингэ үлэлэниэхпит, өрөмүөнүөхпүт. Онно анаан 2000 устука сиңридини бэлэмнээбиппиттэн 1500-һү миэтэтигэр киллэрдибит. 18 километр усталаах күрүөнү оңоруохтаахпыт.

Туорахтаах культураттан таһынан 8 гектарга хаппыста, биер гектарга моркуоп олордуну. Сүбүкүлэ эмнэ олордунуоһа, 900 кв. метр иһинээх түөрт теплицаны бүрүйэн, буорун кутан бэлэмнээн туруорубит. Оһон расаданы олордуну сагалыбыт. Бу үлэлэргэ эппиэттээһинэн Юрий Васильевич Иванов анаан үлэни сылдыар. Хаппыстаны олордунуоһа бааһынабытыгар уу турбатын тардыахтаахпыт илик.

Дэ, бу маньык кэпсээннээх буолла ыһыны ытыахтаах производственной кооператив баһылыга П. Г. Ноговицын. Тобо эрэ кураан күннэр туруох курдуктар. Өлүөнэбит уута билингитэ олохпуг курдук иннэ-кэннэ биллибэккэ барда. Оһон сиңги баттаһа ыһы хампааньатын тиэтэллээхтик бары агротехминимуму тутуһан ытыахтаа.

Н. СИВЦЕВ, Хатырык.

Улуус Муньабын II-с сессиятын ыңырап туһунан

«Саха Республикатыгар государственнай былаас олохтоох органнырын туһунан» Саха Республикатын Конституционнай Сокуон 10 уонна улуус Муньабын регламены 14 ыст. олобуран Улуус Муньабын Президиума быһаарда:

Улуус Муньабын уонна улуус II-с сессиятын бу ый 29 күнүгэр сарсыарда 10 чаастан Нам с. ыңыраарга.

Улуус Муньабын председателэ, улуус баһылыга А. ЯДРЕЕВ.

1997 СЫЛ — М. К. АММОСОВ СЫЛА

Уулусса бырааһынньыга

Маньык бырааһынньык ыам ыйыгар 1 Хомустаахха буолан ааста. Сарсыардаттан сылаас күннээх күн, 11 ч. саһана спорт дьэтин таһыгар оһо-аймах, дьон тоһуоруна муһуннулар. «Адыс» культура дьэтин үлэһитэринэн бырааһынньык церемонията аһылына уонна уулусса историята билиһиннэрилиннэ.

Отһон бу уулуссага олохсуйбут нэһилиэк убаастанар дьоннорун, үлэ ветераннарын, элбэх оһолоох эдэр иһини М. Манькованы, Корякинар диир эдэр ыаллар сага төрөөбүт оһолорун билиһиннэрэн өйдөбүннүк сувенидары туттардылар, концертнай нүөмөрдэринэн эбэрдэлээтилэр. Уулуссага баар тэрилтэлэр уонна уопсай дьэтир икки ардыларыгар эрдэ конкурс биллэриллэбитэ, онно тэрилтэлэртэн музыкальной оскуола, дьэтирэн 2 №-дээх дьэтир кыайдылар. 2 №-дээх дьэтир кырдык да үтүө суобастаахтык ырааһырдыллыбыт. Аммосов портретын уонна кыһыл транспараннары ыһаабыттар. Бу дьонго сүрдээх сонундук көһүннэ.

Концерт кэниитэн кырачааннарга бириһтээх оонһуулар, улахааттарга спортивнай күрэхтэһиннэр буолдулар. Оһолорго «Киндер-сюрприз» күрэхтэһини ытылыһан. Аты-эргин тэрилиннэ.

Дэ маньык интэриһинэйдик бу күн ааста.

Е. НЕУСТРОЕВА.

ЭМИСКЭ КИИРБИТ САНААЛАР

«Атааннаах мөнүүннээх аан ийэ дойду, алдырхай-даах-алдыбатылаах кэмнэрэ...»—дизн өбүгэлэрбит олонхолорун тылыгар куруутун ахтыллан ааһар. Ол олонхолоругар бүгүнгү күммүтүн эппэтэхтэрэ буолуо дуо? Эгин араас сэрин сөбин эһэн, сэринилэһэн, атомнары боруобалаан акыйаан угуорун кытта туруулаһан, тургутуһан.—мань барытын өбүгэлэрбит, көрөн олоор курдук, олонхо тылынан сэрэппэтэхтэрэ буо-

луо дуо?

«Тыаһынан кирибит, холоругунан тахсар» диэн саха өһүн хоһооно кэлин 40-50 сылларга «тастан сэрин суоһуур»—диринни кыраныссабытыгар тимир эрээһиэни туруоран, бэйэ норуотун көгүлүн күөмчүлээн, хараһын сабан, норуот баайыгар-дуолугар сэрин сөбин оһоһуутунан иригирдибит, ону муньунубут. Ол түмүгэр бэйэбит дойдубут иһигэр ол сэрин сөбө туттуллан эрэр. Чечня... хаан тохтууга, өлүү-сүтүү, тастан сэрин суох. Өбүгэлэрбит өстөрүн хо-

һооно биһиги бүгүнгү олохпугар сөп түбэһэр буолбатах дуо?

Саха өйдөбүлүнэн үрдүк халлаан үөһэ мындаатыгар Үрүг Аар Тойон таһара олоор. Киһи ыйааһынан орто дойдуга олох барар. Онно таһан үгүтүсүгүт өстөөбүн өһөрөр, кыйаһылаах хаалар. Ол таһарабыт—космоска таһаарылыбыт сэрин сөбө буолбатах дуо? Өбүгэлэрбит ону түүһүн эппэтэхтэрэ буолуо дуо?

А. КОБЯКОВ.

Киһи кута-сүрэ уонна күрүөтэ

Итэбэл сүрүн өйдөбүлэрэ аныгы үөрэһинэн сатаан быһаарыллар, итэбэл уонна үөрэх ис хоһоонноро бэйэ бэйэлэригэр сөп түбэһинэр, дүөрөлэһэр буоллахтарына, итэбэли дьон ылыныылаара кэинэх, киһи олохо суолтата сүрдээһин үрдүөх этэ. Ол иһин мин кэнники сылларга саха итэбэлин сорох боппуруостарын аныгы үөрэҕи кытта дүөрэлэһиргэ үлэли сатаатым. Бүгүн кут-сүр диэн өйдөбүлү аныгы үөрэҕи кытта ситимнири өссө диригэтэргэ холонон көрүөм.

дойдуга хаалан хаалар уонна муннаах-сородох үөргэ кубулуйар. Итинник үөр буолбут ийэ кут дьонго кириэһин, дьон олохун аймыан алдытыан сөп.

Буор кут—эти-синни онорор, тыһыныр, эт-сини үчүтүүтүн, сайдытын салайар күүс. Киһи баар буолан киһи бары ис органнара үлэлиллэр. Эт-сини тыһынаах буолар. Уопсайынан буор кут бүтүнүн тухары, киһи тыһынаах, онтон киһи ыһылынааһына, киһи өлөр. Буор кут соробор кып-кыра киһи, ардыгар быт эбэтэр кыра үөн буолан көстөр. Сорохтор киһини сүрэххэ олоорор, сорохтор сис сунньунан эбэтэр эккэ-синингэ бүтүннүү тарбана сылдыар дииллэр. Буор куту ийэ кут үөскэтэр, ол аата киһи ийэ кут иккис дүһүнэ. Ийэ кут киһиттэн арабыстабына, буор кут үрэллэр, киһи өлөр. Киһи өллөбүнэ буор кут киһи өлүгэр кубулуйар, буору кытта буор, сирни кытта сир буолар.

Салгын кут—киһи өйү-санаатын, майгытын-сигилигин уйулбатын, айылгытын (уопсайынан, киһи духовнай өрүттэрин) тутта сылдыар чараас эйгэ. Ийэ кут буор куту үөскэтэр, оттон буор кут киһи багатын, санаатын, иһийитин салайар күүһүн салгын куту үөскэтэр. Киһи—киһи кулгааһар олоорор кып-кыра киһи. Киһи өллөбүнэ салгын кытта салгын буолан, Орто дойдуга хаалан хаалар.

Куту кытта ыкса сибээстээх өйдөбүлүнэн сүр буолар. Сүр—киһи санаатын күүһэ, тыһынын эрчимэ, уйулбатын күдэҕэ, тыһынаах буоларга көбү биэрэр күүс. Сүр олоххо дьобуру, дуулуру, бөбө тирэхтээх буолууну кытта ыкса ситимнээх.

Кут баар буоллаһына, сүр баар, сүр баар буоллаһына, кут баар. Киһиэхэ эбэтэр хамыһы харамайга хайаан да иккис тэҥгэ баар буолаллар. Киһилэртэн биридэстэрэ суох буолла да, харамай да, киһи да баар буолуохтарынан адыас табыллыбат. Ол иһин киһилэр үк-сүгэр биэр өйдөбүл курдук холбоон, кут-сүр диэн ааттыыллар.

Кылгастык быһаардахха, саха бэйэтин итэбэлигэр кут-сүрү итинник өйдүүр.

Куту-сүрү аныгы үөрэх өйдөбүллэрин кытта хайдах дүөрэлэһэххэ сөбүй?

Кут уонна киһи тус туһунан өрүттэрэ киһиэхэ миэ сылдыар ураты айылбалардаах эйгэлэр курдук өйдө-нүөхтэрин сөп. Аныгы үөрэх этэринэн, хас эттик эбэтэр эйгэ бэйэтэ тусла биологическай хоһуулаах. Оттон, урукку өттүгэр элбэх киһи үгүстүк быһаарбытын курдук, ити биохонуу былыт диэн сахалыы өйдөбүлү кытта сөп түбэһинэр. Ол аата кут тус-туһунан өрүтэ бэйэтэ тусла былыттаах.

Буор кут былыта киһини

Алыптаах, о.обо саастыт!
Олоххо минэтэ, пегаспыт!
Ол киһи этэ-туос аппыт!

Туос

Элбүтүлү культуруа туһунан

тула гынан баран, балай да суларамыһаан түспүт моһуоннаах уонна соробо балай да диригини сиргэтэн кирибит буолуон сөп. Ити буор кут уонна сир ыкса ситимнээхтэригэр итинэн сир былыта буор кут былытын бэйэтигэр тардарын көрдөрөр. Киһи өллөбүнэ, суор кут былыта сир былытыгар холбоһор, буор кут буору кытта буор, сирни кытта сир буоларыгар көмөлөһөр.

Ийэ кут былыта эмнэ киһини тулаһыр уонна үөһэ халлааннар диэки тардыһыт моһуоннаах буолуон сөп. Ол ийэ кут Үөһэ дойдуга урдук айымыларын үөскэтэллэрин уонна киһилэри кытта ыкса сибээстээһин кэрэһэллэр. Ийэ кут былытын нөнүө киһи Киһикиригэр кыһа халлааны (космос), мунура суох Аан дойдуну кытта ситимнээр. Ол ону өссө бирайлар былыр билбит курдук, сахалар бэйэлэрин карбониттан тэһиннээх айымы аймактарабыт» диэн ааттарнахтара.

Салгын кут киһи тулатыгар балай да кыһык таргыйар, чопчу моһуона суох чараас эйгэни былыт быһытын үөскэтэр буолуохтаах. Салгын кут былыта киһи этигэр-синигэр күөскэ сыстыбат, ол иһин соробор киһиттэн тусла арахсан, атын сирдэргэ тийтэлиэ сөп. Ол сылдыан атын киһи салгын кутун былытын кытта көрсүстэһин, ол киһи көтө сылдыар салгын куттаах киһини түүлүгэр көрүөн эбэтэр тобо эрэ эмискэ санаан кэлиэн сөп.

Киһи өллөбүнэ, салгын кут былыта киһиттэн чөлчөктик арахсар уонна салгын кытта салгын буолан, Орто дойдуга хаалар. Ол кэнниттэн киһиттэн ийэ кутун былыта арахсар. Киһикиригэр кыһа халлаанга — Кырыманга көтөр. Элбэх аныгыны оһорбут киһи салгын кутун былыта ыарыыр, ол киһи өллөбүнэ, ийэ кут былытын кытта холбоһон, ийэ кут былыта ыарыыр уонна Дьабынга тимирэр. Оттон ураты улахан аныгылардаах, олоһун сатаан олоботох киһи ийэ кутун былыта, өллөбүнэ, үөһэ да көппөт, аллара да тимирбэт. Орто дойдуга хаалан, бу киһи үөргэ кубулуйарыгар тириэрдэр. Ханнык эмэ түбэлтэ бу Орто дойдуга хаалан хаалыт ийэ кут былыта иччитин мөссүөнүн атын тыһынаах дьоннорго илэ көрдөрөн, айылгыларын аймыан, уйулбаларын уйгурдуон итинэн ол оһон доруобууларыгар уонна олохторугар суоһуон сөп.

Ийэ, буор, салгын куттаа былытара бэйэ-бэйэлэрин бүрүйдэр сирдэригэр, ол аата киһи ыкса тулатыгар, күрүө (аныгы үөрэх этэринэн аура) үөскүүр. Букурүө киһини тастык куһаҥан дьаһылартан көмүскүүр куйах

курдук дьайар. Ол иһин биһиги олохпугар устатын тухары бу күрүөбүтүн харыстыахтаахпыт, көмүскүөхтээхпыт, бөбөгүтүөхтээхпыт. Ол туһунан иһинки тусла түһүмэххэ кылгастык көрсөтүөхпүт.

Биллэрин курдук, киһи, атын харамайдар, үүнээһинлэр, үөн-көйүүр, уу былыт, биһир тыһынан, туох барыта ис уохтаах (биологическай энергиялаах). Ити биоэнергия, ис уох саха сүр диэн ааттырыттан атын буолуон табыллыбат. Инньэ гынан, сүр—бу ис уох, биоэнергия. Ити ис уох, ол аата—сүр, кут уонна киһи тус-туһунан өрүттэрин күүһүнэн, күдэ-бинэн, эрчиминэн — уобуһун хаачыйар. Ол түмүгэр кут өрүттэрин былытара мэдэни хамсыы, долгунура, дьиримни, илибирни турар туруктаахтар. Ити курдук ийэ, буор, салгын куттар былытара холбоһон үөскэппит киһи күрүөтэ эмнэ мөхсүнэ, охсуолана, киһи сүрүгүн курдук, тэбэлини, түлэһинни турар туруктаах. Тустаах киһи атын дьонго маарынаабаат, ол иһин дьон куттара тус-туһунаннар, куттарын өрүттэрин былытара хас киһи айы ураты түргэн-нээхтик уонна далааһынаахтык илибириниллэр. Оттон киһилэр хамсаһынара уратытык элэһинэр, хас киһи күрүөтэ эмнэ туспатык, атын дьон киһиттэн маарынаабатык мөхсүнэр, ону тэҥэ моһуона эмнэ ураты буолаар.

Инньэ гынан, кут уонна сүр киһи тула киһини тастык алдыатылаах дьаһылартан көмүскүүр, ол-бу дьаһылартан араҥаччылыы ураты эйгэни-күрүөнү үөскэтэр.

Оттон ол олохпугар төрөтө, тыһынаах буоларытын быһаарар күүһүнэн, сүрбүтүн көмүскүүр куйахытын, күрүөбүтүн хайдах харыстыаха, туспартыаха, бөбөгүтүөххэ сөбүй?

Киһи күрүөтүн үөскэтингэ киһи этин-синин тулатыгар улахан күрүөнү үөскэтэр ийэ уонна буор куттар былытара улахан мөһсүнэ ылаалара чуолкай. Салгын кут былыта наһаа тэһийимтэ, тарбанытыа уонна соробор киһиттэн арахсан ыраах сирдэргэ тийтэлиэр буолан, киһи чугас тулатыгар баар күрүөнү үөскэтэргэ улахан суолтаны ылбат. Ол гынан баран күрүө туругун, бөбөгүтү-таһатын киһи улаханник быһаарар. Салгын кут былыта ийэ уонна буор куттар туруктарын быһаарары таһынан, бу куттар холбоһууларын, ситимнээһиннэрин күүһүн быһаарар. Ол иһин күрүө туруга салгын кут былытын туругуттан улахан тутулуктаах. Биллэн турар, күрүө туругар куту уонна киһи өрүттэрин күүһүнэн-күдэһинэн хаачыйар сүр туруга, эрчимэ, уоҕа

эмнэ улаханник сабыдыаллыр.

Үөһэ этэн аһарбыппыт курдук, салгын кут—киһи духовнай төрүттэрин тутта сылдыар чараас эйгэ. Ол аата, салгын кут былытын уонна киһиттэн улаханник тутулуктанар күрүө туруктара киһи өйө-санаата, майгыта-сигилигэ, уйулбата, айылгыта хайдахтарынан быһаарылар буолан тахсар.

Кырдык да, сырдык, сылаас, эйгэс, үтө-санаа салгын кут былытын ырааһылар, чөлчөтөр, күүркэтэр, оттон мөкүнү, куһаҥаны бабарар, алдыата-куорбаллы сатыыр кырыктаах хара санаа адыас төптөрүнү онорор—салгын кут былытын киритэр, ыратар, күүһүн өһүлэр. Ол иһин ыраас сардалааха санаа күрүөнү ситимнири, сомозолуур, бөбөгүтөр, оттон хара дьаһыах кырыктаах санаа күрүөнү саксатар, мадыратар ыһар.

Киһи күрүөтүн көмүскүүр кыаба уйулба туругуттан эмнэ улахан тутулуктаах. Ол курдук, уйулба уйутун быһаарар бары үтө иһийиллэр: таптаал, өрүү, дуоһуйуу, сөбүлээһин, астыныы уо. д. а. санааны көтөбөллөр, салгын кут былытын ырааһырдаллар, чөбдигирдэллэр, эрчимниллэр, ол түмүгэр киһи күрүөтэ бөбө туруктанар, чиниир, күүһүн-күдэһэ үүнэр, туох да дьай дьөлө көппөт куйабар кубулуйар. Оттон уйулбаны аймыыр мөкү иһийиллэр: кыйаһаны, кыйыны, уордайы, хомотло, кутурбан, куттананы, чункуйуу, санаарбаһын—ити барыта салгын кут былытын куорбаллаан, киһи күрүөтүн мөлтөтөрдүк моһуонун уларытар, күрүө саксайар, ыһыллар, адыас да үрэллэн хаалар туруктанар. Ол содулар кут киһи өйө-санаата иччитигэр, майгыта-сигилигэ таһаастар, кута-сүрө өһүлэр, араас ыарыыларга ылларан, ис оргаттара мөлтүүлэр, киһи кэхти, эсти диэки салаллар. Майгы-сигили мөлтөбүттэн өлөрбүт-өһөрбүт, уорбут-халаабыт, алдыаппыт-кээһиппит, кыбаабыт-күүһүлэбит уо. д. а. буруйу оһорбут киһи хайаан да уйулбатыгар улахан охсууну ылар, уйулбатын туруга тосту мөлтүүр, санаата-оһоото алдыанар, кинэнаара холлор, салгын кута куотар, сүрэ тостор, иһинки киһилин киһи буолар көксилтэн адыас да матыан сөп. Киһи күрүөтүгэр, ол аата кут-сүр туругар, улахан сабыдыалы тыл онороро былыр-былыгыттан биллэр. Хайбал, эбэрдэ, үтө бака санаа, алгыс киһи күрүөтүн бары өттүнэн тупсараллар, оттон үөбүү, сааныы бидьар тыл-өс кырыс сэмэ күрүөнү ыһаллар бурайаллар. Ол аата иһин саха: тыл иччилээх, киһи тыла—ох, киһи тыла—кылыс, тыл сэттээх диэн би-гө өйдөбүлүрдээх эбит буоллаба.

Саха айылба оҕото. Ол иһин киһи төрөөбүт дойдутун атын омуртадааһар ураты иһийиллэр. Саханы төрөөбүт сирин-уотун айылбатын тыһа-ууһа, сыта-сымара, уута-салгына, көтөрүн-сүүрүн ырыата-тойуга дуобуталлар, санаатын-иһийитин уоскуталлар, кутун-сүрүн тупсараллар, оттон саас күрүөгэй кэрэ ырыатын, кус-хаас тойуга, кэбэ этэн чоргуйара киһи сүргэтин сүрдээһин көтөбөллөр. Киһини төрөөбүт сыһытыга, алаһа, алара, сирэ-уота бүтүннүү бэйэтигэр өрүү угуулар, ыһылар, тардар. Того оннук буолара буолуой? Киһи буор кута төрөөбүт төрүт буору, салгын кута үөскэбиит салгынын, айылбатын кытта арахсыпат ситимнээ-бэ былыр-былыгыттан биллэр. Итин аныгылыы маньык быһаарыахта сөп. Тустаах киһи күрүөтүн хамсыыр түргэнэ, түлэһинири далааһына төрөөбүт сир маһын-отун, уутун-салгынын, кыйылы-сүлүн, үөнүн — көйүүрүн, сүөһүтүн — салгытын, дьонун-сэргэтин күрүөлэригэр дүөрэлэһэрдии, сөп түбэһэрдии айыллар, дойдутун иччитигэр ананан оһонулар. Ол иһин киһи төрөөбүт дойдутугар бэйэтин нус-хас санаанар, кута-сүрэ бөбөгүтөр, уйулбата таптаһа, айылгыта уоскуйар, ол аата бэйэ сиригэр-уотугар киһи күрүөтэ ханнык да сирдээ-бэр үтө, бөбө, үчүгэй туруктанар. Ону өйдөөн төрөөбүт дойдуга төһө кыалларынан олохсуйа, киһиттэн онно-манна тэлэһий сатыыртан туттуна сатаанылыахтаах.

Ити үөһэ этилибиттэртэн көстөрүн курдук, өйү-санааны, майгыны, сигилини иһини, уйулбаны, айылгыны тупсарыы, төрөөбүт төрүт буорга олохсуйан олоруу, ийэ дойдуга таптаһа уһуйуу хаамылыгар салгын кут былыта ырааһыран, күүрүтү күүһүнэн, киһи күрүөтэ бөбөгүүр, кут-сүр, үтө туруктанар. Ону тэҥэ эти-сини эрчимни, буһары-хатары, чөбдигирдин, силигилини сайыннарыы хаамытыгар буор кут бөбөгүүр, былыта ньыгыл туруктанар, ол эмнэ күрүө туссуутугар, силимнээһинигэр тириэрдэр.

Инньэ гынан, кут-сүр—мунура суох киһи ураты диригиник хабар кэлмэс өйдө-бүл. Киһи төрүтүгэр төрүтэ, өйө-санаата, этэ-синиэ, майгыта-сигилигэ, уйулбата, айылгыта, ис уоҕа, олоххо дьобура итинэн дьулуура—туох баара бүтүннүү кут-сүр өйдөбүлүгэр түмүллэр. Ол эбэтэр, кут-сүр киһи бары өрүттэрин бүүс-бүтүннүү хабар (глобальнай) өйдөбүл эбит. Бу сүдү өйдөбүлгө олохсуйан, урут биридэ эппитин курдук, биһиги сахалар «Куту-сүрү иһин» диэн саҥа үөрэҕи олохтохпуну уонна XXI үйэ сахатын иһитэргэ кут-сүр диэн өйдөбүлү төрүт оҕостуохпуну сөп. Онуоха тутулуохтааһын туһунан элбэхтик көрсөтүллэр Айыы дьэтин биһир сүрүн аналланы кут-сүр үөрэһин киһинээһин, куту-сүрү иһини салайыы буолуохтаах. Оттон государство бэйэтин норуотун кутун-сүрүн иһитэргэ, бөбөгүтөргө аксаабат кыйаһынын мэдэни ууруохтаах, бу боппуруос ыһар политикатын биһир сүрүн хайысхатынан буолуохтаах.

Р. УШНИЦКАЯ,
РФ журналистарын Союһун чилиэнэ.

РЕДАКЦИЯ ПОЧТАТЫТТАН

Тагара Кийиитэ уонна Куба Куо

Тыа оскуолатын туһунан иһиттэххэ, аахтааха —бу тыа нэһилиэтин баар-суох интеллигенциятын саныытын. Сырдьыкка-кэрэбэ угууар, оболору биллигэ, көрүүгэ тардааччы быһытынан бүтэйдни таайабын. Бу үөрэх дылыгар Салбаг оскуолата хаһаангытаа-бар да тэрээһиннээхтик үлээтэ.

Төһө да учуутал тийибэтин үрдүнэн олохтоох предметтик учууталлар төһө биллэлэрэ баарынан оболору кытта үлэлэнэлэр. Оскуола месткомун көүлээһининэн Дьахтар күнэ үрдүк тэрээһиннээхтик барбыта. Улахан дьонго бичэри местком председателэ Черов В. И. баянстаан «Тагара кийиитэ» уонна «Куба Куо» аатын ылар иһин иһин-кэлин түсүһөр миэстэ былыһыта буолла.

Сандаарыйа киргэммит саалабыт иһигэр эр дьонтон талыллан кытаанах ирдэбиллээх жюри үлээтэ. Куоталаһы араас түһүмэхтэрин: аска-үөлгэ, тигини-баайы, бэйэни билиһиннэрин уон-

на да атыгга күрэхтэстилэр. «Тагара кийиитэ» бастыг бириһини М. С. Баншева ылан үөрдэ-көттө.

Бу төһө да сааһырда уурбуг-туппуг курдук майгылаах, сыты-хотуу ийэ, эбэс киһи болзомтотун тардар аба табаарыстык быыл учууталлаабыта уонна аналлаабын кытта олохтута 25 сылын туолар. Кини дьэ кэргэттэригэр истин иһини, дьолу-соргуну ба-дарабыт.

«Куба Куо» бастаабыт Елизавета Охлопкова көтө-дайа бириһин тутта. Иккис миэстэбэ Гаврильева О. А. уонна Черова Р. А. тигистилэр. Бу туспа суоллаах-истээх көмүс тарбах ийэлэр, дьингээх хаһаайка-

лар, амарах ийэлэр оскуола төхүлэһиттэрэ. Кытыбыт ийэлэргэ барыларыгар бэлэх биэрэн үөрдүлэр.

Аны «остуолунан ас күрэхтэһитигэр» начальнай оскуола ийэлэрин аһын арааһынан бастакы бириһтээх миэстэбэ тигистилэр. Дьэ кырдык да-баны хаһаайка бастыг-нара дьэн курдук кырдыггар эбит. Астарын арааһа 45.50 көрүг баар. Бу кэһиниттэн эр дьонноо 29 кэрэ аңардарга: кырдыггарга, эбэлэргэ бэйэлэрин сэмэй бөлөхтөрүн туттардылар.

Оскуолаба ытыллар араас бичээрдэри библиотекарь Аргунова Т. Н. тэрийсэр, ытыһар. Литературнай аабылар, диспуттар, олимпиадалар киһи

болзомтотун тардаллар. Оскуола саамай кырдыбаас үлэһитэ да буоллар, быһы оскуола бары кыһалбатын, үөрүүтүн үлэстэн, бириэмэни билбэккэ аһарабын.

Баҕарар баҕам оскуолабар анал үөрэхтээх физрук, социолог, психолог баар буоларыгар. Тыа сириг ыччатын, оботун спортка, эт-хаан өтүнэн доруобай буоларыгар физрук хайаан да наада. Экологическай оскуола буоларбыт быһытынан дьэ үлэбит-хамнаспыт, учууталыбын төхүлэһиттин уйаммыт-хатаммыт биллэр кэмэ кэллэ.

Хас бириһин тэрлэтэ төхүлэһитинэн олохтор. Истас өттө ырааһа, сып-сап курдук күрүөлээбэ-хаһаалааба, тизгэнэ хайдаҕа коллектив үлэһиттэрэ онтон быһаарыллар. Биһиги үлэһит оскуолабыт учууталлара бары эдэр-дэр, биллилэрин хаһата, саһаттан-саһаны үөртэ-билэ турар үөрэхтээх интеллигенция.

А. ПРОКОПЬЕВА.

ИҢИРЭХ ТЫЛЛАР

Убаастыыр кэргэммин, аҕабытын, эһэбитин, күтүөппүтүн 2 Хомуустаах олохтообун ЗАМЯТИН Семен Яковлевичи үйэ аңардаах юбилейинэн эбэрдэлиһибит!

Кырдыһыны кыттыһынарбакка, ыарыһы маллаһынарбакка сырдык ыра аргыстаах чэгиэн сылдыар уһун үйэлэнэргэр баҕарабыт!

Кэргэммин, оболорун, сиэннэриг уонна Константиновтар, Сергучевтар.

Күн күбэй ийэбитин, эбээбитин, кэргэммин ИГНАТЬЕВА Мария Спиридоновнаны 60 сааскын туолар кэрэ-бэлэи күнүнэн итиитик эбэрдэлиһибит! Бу күн эдэр сааскын санаан дууһан күөрэгэйдни ылаатын, бу күн үйэбин төлкөлөөн бар-дьонун үтүөнү аһаатын, кырдыһы ыраах кыйданньын, кыра тумуу да хаппатын, көр-нар, үөрүү-көгүү тэйбэтин күндү кыһамнылаах ийэбиттэн.

Пудовтар, Юшковтар, Игнатъевтар.

«Урааҥхай» маһаһын коллектива, бэйэтин кырдыбаас үлэһитин КУТУКОВА Марина Петровна 70 саһын туолбутунан ис сүрэхтэн итиитик-истигник эбэрдэлиһилэр. Баҕараллар, чэгиэн доруобуйаны, уһун үйэни.

МАХТАНАБЫТ

Кэргэммин уонна ийэбитин Ермолаева А.Г. Санкт-Петербург куоракка ытан эмтэтэргэ күүс-көмө буолбуктуттар истигник махтанабыт, чуолаан: Нам улуунун баһылыгар А.Н. Ядреевка; улуус дьаһалтатын эһипиттээх үлэһиттэригэр И.Г. Лукинга, В.М. Максимова, Л.И. Аммосова, убайыт Москвитин К.Г. дьэ кэргэммин, доруобуйа харыстабылын салалтатыгар уонна үлэ коллективтар, социальнай харалта, алмаһы кырылыыр завод, «Энсиэли Агропромстрой» уонна Нам бөһүөлэгин салалталарыгар.

Барыгытыгар доруобуйаны, дьолу, үлэбитигэр-хамнаскытыгар ситиһини баҕарабыт.

Ермолаевтар дьэ кэргэттэрэ.

СПОРТ

Эһиилгээнэ диэри!

Көбөкөннө көнүл тустууга Иннокентий Бугаев бириһингэр күрэхтэһингэ барыта 111 бөбөс туһунна. Ол иһиттэн 35 улахан дьон, 76 оскуола оболоро.

Быһыгы турнирга Хаҥалас улуунуттан, СГУ-тан, Хатыртыктан, Модуттан, Партизантан, Нам селотуттан уонна олохтоохтор кытын-нылар.

Күрэхтэһини салайан ыттылар: Кылаабынай судья, Росийскай категориялаах судья, Саха Республикаһын үтүөлээх тренере Владимир Попов (Дьоккуускай к.), кыл. секретарь, Росийскай категориялаах судья Павел Данилов (Нам с.), кылаабынай арбитр, аан дойдутаагы категориялаах судья «Аргыс» страховоы компания кылаабынай специалиһа Валерий Табыттыков.

Күрэхтэһини тэрээһингэр сыраларын биэрдилэр: олохтоох дьаһалта (Потапов В.Е.), улуус тустууга федерацията (Алексеев В.К.), Бугаев П.С. (бириэс хаһаайынын убайа), Иванов В.С. (быраата) сүүрэй-көтөн бэрт элбэх спонсордары булдулар.

Спонсордаатылар: Улуустаабы сир комитетта (Местников С.И.), хаһаайыстыбалар икки ардынаагы заврваккалыр пункт (Москвитин Н.Н.), улууспо Корнилов А.И., (улуссаб) Мурунов А.Е., (Хатыг Армы орто оскуолата) Ядрихинская С.П., («Быйаг» акционернай общество), Румянцев Т.Д., (Нампромкомбинат) Румянцев М.И., (улуус чааһынай дьэ тутуутугар фондата Протопопов И.И., (Арбын дьаһалтата), Ильина Е.П., (Көбөкөн дьаһалтата, (Потапов В.Е., («Перспектива» чааһынай хаһаайыстыба) Абрамов М.К., (куораттаабы Нам түмсүүтэ) Петров В.Н., улуус ветеран тустууктарын түмсүүтэ, Дьоккуускай комбинат филиала Колесов В.В., (улуус тустуутун федерацията) Алексеев В.К., («Бөгүн» бааһынай хаһаайыстыба) Суздалов Н.С., («Үрүг Эбэ» дьолус тэрилтэ), Колмогоров Е.И., (улуустаабы дьаһалта ыччаты кытта үлэбэ отдела)

Атласова У.П., (Модут дьаһалтата) Дьяконова Е.Н., (Намнаабы ово спортивной оскуолата) Федоров Д.С.

Икки күнээх күрэхтэһини чемпионна уонна призера:

Оболорго: 29 кг. Иванов Сергей (Партизан), Ефремов Саша (Хаҥалас), Игнатъев Сеня (Хатырык), 32 кг. —Ощепков Игнат (Хатырык), Егоров Проня (Нам), Барамыгин Коля (Көбөкөн), 35 кг.—Макигов Дима (Көбөкөн), Белолобская Женя (Нам), Дьяконов Саша (Хатырык), 38 кг.—Никифоров Юра (Хаҥалас), Гуляев Афона (Хаҥалас), Сандулин Никита (Модут), 42 кг.—Павлов Захар (Хаҥалас) Григорьев Юра (Нам), Дьяконов Сергей (Нам), 47 кг.—Поликарпов Миша, Скрябин Владик (Хаҥалас), Корнилов Саша (Партизан).

Улахан дьонго: 54 кг.—Кудрин Коля (Партизан), Никифоров Сергей (Хаҥалас), Саввин Слава (Нам)

58 кг. Ким Андрей (Арбын), Харитонов Ян (Модут), Тарасов Карл (СГУ), 63 кг.—Егоров Николай (СГУ), Романов Юра (Нам), Сидоров Сеня (СГУ), 69 кг.—Сидоров Ваня (СГУ), Аржаков Петр (СГУ), Саввин Федор (Хаҥалас), 76 кг.—Пестряков Проня (Нам), Макаров Алексей (Хаҥалас), 85 кг.—Слепцов Виктор (Нам), Гуляев Иван (Модут), Мордовская Иван (СГУ).

Көҥүл тустуу кэһиниттэн улахаатарга хапсаһага абсолютнай чемпионат ытылынна. Онон бизэ бөбөс кыттыбыттан кэһини бириэмэбэ араас күрэхтэһиндэргэ ситиһилээхтик кыттыбыт Иван Мордовская (СГУ) бастаата.

Онтон оболорго 12 ово кыттыбыттан Модуттан сылдыар Володя Макаров бастакы миэстэни ылла.

Эһиил И. Бугаев төрөөбүтэ 50 сылын туолуохтаах. Онон юбилейдаах турниры ытарга сүбэлэһэн тарҕастылар.

Бастыг бөбөстөргө анал бириһтэр туттарылыннылар.

Реклама • Биллэриилэр • Реклама

Саха Республикаһын Культураба Министерствота, Правительство кадры бэлэмниир Департамена, Саха гос. цирката Китай Цирковой оскуолатыгар бэс ыйын 15-25 күннэригэр диэри 7 саһыттан 12 саастарыгар диэри саастаах оболору Китай Цирковой оскуолатыгар Пекин куоракка үөрэххэ ылыны биллэрэр.

Үөрэһин болдьобо 5-түн 7-тэ сылга диэри. Кэһини-барыта аһылыга босхо. Кириин экзаменнар Саха государственнай Циркатын диэтигэр бэс ыйын 15-25 күннэригэр буолар. Спортивной формалаах, доруобуйа туһунан справкалаах кириэбит.

Цирк аадырыһа: Дьоккуускай куорат, Ойуунускай уул. 8/2 нүөмэрэ. Билсэр телефоннар: 26-1364, 26-0067, 26-1089, 26-0688.

ИНБЭЛИИТЭР БОЛБОМТОЛУРУГАР!

Дьоккуускайга орто үөрэх заведениеларыгар колледжтарга, педучилищеларга инбэлииттэргэ анаан үөрэх миэстэлэрэ көрүлүннүлэр.

Үөрэххэ барыахтарын баһалаах инбэлииттэр социальнай харалта управлениетыгар 103 №-дээх кабинекка эбэтэр 21-601 №-дээх тел. билсиэххитин сөп.

Инбэлииттэр обществолара.

Тэрилтэ пилорамаба хаачыстыбалаахтык уонна түргэниик мас эрбиир. Бэрэбинэ уһуна 5-12 м. Араас пиломатырыһаалы уонна опилканы атылыыр. Төгүрүк мас атылаһар. Төлбүрдэрэ ханнык баҕарар көрүнүнэн, бартеринан эбэтэр атын сөбүлэһинэн. Тел.:21-487.

Продается 3-х комнатная квартира с теплым хотоном. Обращаться по телефону 22-158.

КИМ ХАЙДАХ САНЫРЫНАН

Сыһа дьаһал

Кэһини 10 сылга сааскы көтөр бултааһынын бириэмэтин сыһа дьаһайар буолдулар. Урут ыам ыйын 9-12 күннэригэр халбаһтан уон күн көгүлүүр этилэр. Эрдэ кэлбит көбөн кус көгүл иннинэ сымьыттаан олоһун булунара. Бултааһын бириэмэтигэр сымьыт баттыыр буолан, элбэхтик өлөттөрбөт этэ. Билигин эрдэ бултааһын көгүлэнэн көбөн кус хото аһыаата.

Иккиһинэн: Кэтэһинлээх сааскы ыһы үлэтин күннээбэ билэр ыам ыйын 5 күнүттэн Кыайы күнүгэр дылы удаһнай нэдиэлэ биллэриллэн,

күргүөмнээхтик ытыллара. Ол күһүн түмүктэрдээх буолара.

Ыһы үлэтин бүтэрэн бааһына үлэтин сағалааһын сағана көтөр булда көгүлэнэр. Дьон күүстээх-үлэ кэһиниттэн сыһыана таарыйа биір эмэ куһу-хаһыны өлөрөн дуһуйууну ыла-лара.

Үсүһүнэн: Бултааһын кэһиниттэн аны төрдүгэр астаах үүнээйилэри олордугу ыам ыйын 25 күнүттэн бэс ыйын 3 күнүгэр дылы бүтэриллэрэ. Сир лаппа сингин тутта сытар кэмигэр буолан күһүн эмнэ өлгөм үүнүүнү биэрэрэ.

Урукку тыа оройуоннарын колхозтарын, совхозтарын специалистара механизатордара, рабочайдара сааскы ыһы суруллубатах наадалаах кэмни хайаан да тутуһаллара. Билигин көгүл олоххо ол тутуһуллубат буолла. Тагара көмөтүнэн киһи улуустарга анды бултааһына кылам гыннаһына көнүлүн болдьобо, эмнэ эрдэ, сирэ-халты оһоһулла. Андыны миһ санаабар бэс ыйын 3 күнүттэн бултааһынын болдьобун халбаһнатар наада. Аҕыс ый кыһынаах тоһуттар тыһнылаах саха-быт сириг олохтоохторун.

булчуттарын сыһыалаһнарын уонна дылы быһаарар олус наадалаах үлэһитин дьүөрэлээн дьаһанарбыт тоҕо табыллыбаты? Сыһа дьаһал оһуута олохтуттар диригэн иннинэ, көһөрүнэр сөп. Улуус баһылыга былырынгы сыһатын хатылыыра сыһа буолбатах дуо?

Д. ДЬАКОНОВ, Түбэ.

Таптыыр уолум, убай-быт БЕЛОЛЮБСКАЯ Сергей Александрович бу дыыл ыам ыйын 18 күнүгэр хомолтолоохтук өлбүтүнэн аймахтарбытыгар, чугас дьоммутугар диригник курутууан туран иһитиннэрэбит. Ийэтэ, балтылара, күтүөтэ.

Күндүтүк саныыр эдьийитигэр Белолобская Наталья Ивановна, балтыларбытыгар Валия, Светага таптыыр уола, убайдара БЕЛОЛЮБСКАЯ Сергей Александрович эдэр сааһыгар хомолтолоохтук олохтон туораа-бытыгар дириг кутурба-мытын тиэрдэбит. Аргуновтар, Никитиннар, Соловьевтар,

Правление, профком и совет ветеранов Намского улусного потребобщества с глубоким прискорбием извещают знакомым, близким о скоропостижной кончине работница автогаража ЗИМЕНЮК Бориса Федоровича

Тапталлаах ийэбит, эбэ-бит, хос эбэбит, үлэ, тыыл ветерана БЕРЕЖНЕВА Екатерина Николаевна уһун ыарахан ыары кэһиниттэн өлбүтүн диригник курутууан туран бары аймахтарыгар, билэр дьонугар иһитиннэрэбит. Уолаттара, кыргыттара, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Таптыыр эдьийит, Граф Биэрэгин кырдыбаас олохтооҕо БЕРЕЖНЕВА Екатерина Николаевна өлбүтүнэн, оболоругар, сиэннэригэр дириг кутурба-мытын тиэрдэбит. Дьяконовтар, Жирковтар, Семеновтар.

Белолобская Наталья Ивановнага таптыыр уола Валия, Светага убайдара БЕЛОЛЮБСКАЯ Сергей Александрович эдэр сааһыгар хомолтолоохтук өлбүтүнэн дириг кутурба-мытын тиэрдэ-бит. Гаврильевтар, Баишевтар, Колпашниковтар.

Редактор В. Г. КАСЬЯНОВ. ОТДЕЛЛАР информация, сурук; төрүт культура —21496, иллюстрация уонна реклама (секретариат) — 21640, Бухгалтерия — 21141. «Нам» телерадиостудия — 21632. Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэбитин, дьэбит аадырыһын чуолкай ыйыг. Автор өтэрэ мэдэһи хайыат санаатынныг биір буолуохтаах дьэн буолбат.

«Энсиэли»—Нам улуунун хаһыата; 678040, Саха Республикаһа, Нам с., Октябрьскай уул. 1. Учредителлэр: Нам улуунун дьаһалтата, «Саха-полиграфиздат» национальнай компания. С. Р. бэчээт уонна маассабай информация көгүлүн көмүскүүр региональнай инспекциятынан регистрацияламыт № Я 0085. Нам улуунун типографията: 678040, Нам с., Ленскэй уул., 85. Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бөч. лис. Нэдиэлэбэ үстэ тахсар. Индексэ 54889. Тираһа 2170. Бэчээттэннэ 19.05.97 с. Сакааһын №-рэ 54.